

Peking*Linnér/Clark/George***20-årigt utvecklingssamarbete med Mongoliet en bra plattform för affärsrelationer**

- Den 2-3 november genomförde ambassaden, Sida och Exportrådet seminarier i Ulan Bator, dels för att belysa resultaten av Sveriges 20-åriga utvecklingssamarbete och dels för att främja näringslivssamarbete.
- Sveriges utvecklingsarbete med Mongoliet har utgjort ett viktigt stöd i Mongoliets övergångsfas från socialistisk planekonomi till demokratisk marknadsekonomi. Genom samarbetet har Sida byggt upp ett stort kontaktnät. Denna resurs kan svenska företag dra nytta av.
- Från och med 2013-2014 förväntas Mongoliets ekonomi att växa med mellan 15-25 procent årligen. Förutsättningarna för svenska företag verksamma inom gruvsektorn, transport, miljöteknik och stadsplanering är goda. Viktigt att vara med från början.
- Seminarierna bör följas upp på lämpligt sätt. Ett uppföljningsseminarium för relevanta företag i Stockholm, en affärs- och studieresa för mongoliska företag till Sverige eller en årlig svensk företagsdelegation i samband med en "Sverigedag" i Mongoliet skulle kunna utgöra uppföljningsaktiviteter.
- För att Sverige ska kunna dra nytta av möjligheterna av denna "emerging market" bör ambassaden i Peking under de närmaste åren lägga mer tid på Mongoliet än tidigare. Ett

framgångsrikt arbete kräver också en nära koordinering och samarbete med Stockholm.

Ambassaden, Sida och Exportrådet arrangerade den 2-3 november tre seminarier i Ulan Bator med fokus på utvecklingssamarbete, gruvindustri samt miljöteknik och stadsplanering. Syftet med arrangemanget var tvådelat: att högtidlighålla avslutningen av 20 år av utvecklingssamarbete mellan Sverige och Mongoliet och att främja svenskt näringsliv i Mongoliet.

En delegation med 12 svenska företag verksamma inom gruvnäringen, transportsektorn, miljöteknik och stadsplanering medföljde också (ABB, Atlas Copco, Sandvik, Volvo Group, Bergutbildarna, BIN Consulting, Tricorona, Scania, Östberg Fan, LFV, KTC, Swedesurvey). Under ledning av ambassadören besökte näringslivsdelegationen även ministeriet ansvarigt för vägar, transport, byggnation och urban utveckling, för möte med minister Khaltmaa Battugla; ministeriet för mineralresurser och energi, för samtal med enhetschefen för gruvdrift och tung industri Bataa Batkhuu; Ulan Bators stadsplaneringskontor, för samtal med borgmästare G. Munkhbayar; samt Mongolian National Mining Association, där man träffade ordföranden Damba.

Utvecklingssamarbetet ingång för näringslivet

Den 2 november arrangerade Sida i samarbete med Mongoliets Utrikes- och handelsministeriums myndighet för utlandshandel och utlandsinvesteringar, FIFTA, samt Sveriges honorärkonsulat i Mongoliet ett utfasningsseminarium. Resultat och erfarenheter från några av de projekt som genomförts mellan åren 1991-2010 presenterades, däribland ledarskapsutbildning för statstjänstemän, utveckling av public service radio och uppgradering av elnätet.

Parallellt med utfasningsseminariet arrangerade ambassadens miljöteknikcenter CENTEC och Exportrådet med stöd av honorärkonsulatet två affärsseminarium. Efter ett gemensamt rundabordsamtal och studiebesök den 2 november följde den 3 november två parallella seminarier med fokus på gruvindustri respektive miljöteknik och stadsplanering.

En officiell middag för alla deltagare, med tal av ambassadören och av det mongoliska utrikesministeriets generaldirektör för europeiska frågor Odonbaatar, hölls den 2 november. Det övergripande programmet bifogas.

Vid middagen överlämnades ett brev från den mongoliske premiärministern Sukhbaatar Batbold adresserat till statsminister Fredrik Reinfeldt, där han tackar för utvecklingssamarbetet, och ser fram emot fortsatta relationer mellan länderna baserade på ömsesidigt intresse. Detta brev är påfallande vänligt formulerat.

Seminarierna fick mycket uppmärksamhet i mongoliska media. Flera nyhetsinslag på mongolisk tv och ett stort antal nyhetsartiklar i mongolisk dagspress genererades.

Genom utvecklingssamarbetet har Sverige ett gott renommé i Mongoliet, och Sida och andra aktörer har byggt upp ett omfattande kontaktnät. Bara ledarskapsutbildningsprojektet har nått ut till 3000 mongoliska statstjänstemän. Projektet har även omfattat flygsektorn, bank- och finanssektorn, landadministration m.m. Dessa resurser bör svenska företag som önskar göra affärer i Mongoliet kunna kapitalisera på.

Stora affärsmöjligheter inom snabbt växande gruvsektor

Den mongoliska gruvsektorn utvecklas mycket snabbt. 2013-2014, när de stora gruvorna i södra Mongoliet (koppargruvan Oyu Tolgoi och kolgruvan Tavan Tolgoi) förväntas uppnå full produktion, beräknas Mongoliets ekonomi att växa med mellan 15 och 25 procent årligen. Inflationen utgör förvisso ett hot mot den ekonomiska stabiliteten men bedömare från Asiatiska utvecklingsbanken ADB menar att Mongoliet klarar en inflation på upp till 15 procent utan att ekonomin påverkas märkbart negativt.

I Mongoliet finns stora tillgångar av koppar, guld, kol och uran¹ och totalt förekommer 80 procent av ämnena i det periodiska systemet i landet. I Mongoliet finns dessutom fyndigheter av de flesta sällsynta jordartsmetaller (rare earths).² Fyra utforskningslicenser för sällsynta jordartsmetaller hade hittills utfärdats av mineralministeriet och flera ytterligare förfrågningar hade inkommit från framförallt Japan och Korea.

Gruvutvinningen förväntas fördubblas inom 8 år. Förändringar av den mongoliska gruvlagstiftningen och parlamentets godkännande av exploateringen av kända fyndigheter 2008 har förenklats för

¹ Mongoliet har, efter Australien, världens näst största kända urantillgångar.

² Idag står Kina för 97 procent av världens totala produktion av sällsynta jordartsmetaller. Statistik visar dock att Mongoliet har nästan 16 procent av världens tillgångar. Sällsynta jordartsmetaller är viktiga komponenter i många högteknologiska produkter.

utlandsinvesteringar i den mongoliska gruvnäringen. Parlamentet har beslutat att de 15 största gruvorna utgör ”strategiska gruvor”, där staten måste äga minst 35 procent. Övriga gruvor kan vara 100 procent privatägda. Utforsknings- och utvinningslicenser har hittills utfärdats för 30 procent av Mongoliets kända fyndigheter. 14 000 utforsknings- och utvinningslicenser har hittills utfärdats.

Mongoliska regeringsföreträdare underströk behovet av att inte bara exportera råvaror utan också att påbörja en förädlingsprocess i Mongoliet. Kopparsmältverk, stålgiutning och framställning av så kallad ”yellow cake” framhölls som några viktiga förädlingsområden. Saynshand, en stad längs den transsibiriska järnvägen, avsågs bli ett centrum för mongolisk förädlingsindustri.

Den ekonomiska utvecklingen innebär stora möjligheter för svenska företag vars verksamhet på olika sätt tangerar gruvindustrin. Mongoliets tveksamma inställning till kinesiska investeringar kan även ge svenska företag konkurrensfördelar. Den ökade råvaruproduktionen stärker behoven av förbättrade transporter. Idag är endast 4-5 procent av Mongoliets vägar asfalterade och av dessa är endast 50 procent i gott skick. 78000 km nya vägar och flera nya järnvägslinjer planeras och gränsövergångarna kommer rustas upp. Behovet av tunga lastbilar kommer att bli stort inom de närmaste åren med många offentliga upphandlingar som följd.

Utbildning av gruvarbetare är ett annat område där de mongoliska behoven kommer att öka. Representanter för mineralministeriet menade att den mongoliska regeringen välkomnade utländskt kunnande inom detta område. Mycket utbildning organiserades idag av de privata gruvföretagen. Mongolian University of Science and Technology hade också en ingenjörsutbildning inriktad på gruvdrift.

Behoven av miljöteknik och stadsplanering stora

Ulan Bator står inför samma problem och utmaningar som andra snabbt växande städer med:

- En omfattande och okontrollerad inflyttning. Speciellt för Mongoliet är att denna inflyttning till största del består av nomader, som enkelt kan flytta och etablera sig. Etableringar i och kring Ulan Bator medför stora miljömässiga och sanitära problem. Upp till en tredjedel av bebyggelsen i Ulan Bator består

av s.k. Gerområden med i huvudsak tältbyggnader.

- Bristande kommunalteknik, vatten och avlopp, avfallshantering och energi. Staden har brist på vatten och ett dåligt utbyggt distributionsnät för vatten. Man har en ofullständig avloppsvattenbehandling både när det gäller avloppsvatten från hushåll och industriavlopp. Merparten av hushållens fasta avfall används för uppvärmning i enskilda hus och tält. Utsläpp från trafiken samt förbränning av kol och avfall för uppvärmning medför omfattande luftföroreningar. Dessa brister gäller hela staden men är koncentrerade till Gerområden.

- Stora utsläpp från industrier, energiproduktion och gruvnäringen, bidrar till stadens mycket dåliga luftkvalité, vilket förstärks av rådande geografiska och klimatologiska förhållanden. Kolkraftverken ger även upphov till stora mängder flygaska. Vid en jämförelse med de gränsvärden för luftkvalité som gäller inom EU, överskrider dessa i Ulan Bator med över 10 gånger för flertalet parametrar.

- Hög trafikbelastning och en dåligt utbyggd kollektivtrafik medför förutom ökade luftföroreningar även ökat buller, dålig framkomlighet och en ökad risk för olyckor m.m.

- Bristande infrastruktur, vägar, bebyggelse m.m. Staden behöver ett antal broar och flera ”missing links” måste byggas ut för att stadens vägnät ska klara det befintliga och framtida kommunikations- och transportbehovet. Nationellt har man ambitionen att bygga 40 000 bostäder under de närmaste åren, främst i Ulan Bator där ett antal nya stadsdelsprojekt projekteras.

- Brister när det gäller samordning, systemtänkande och helhetssyn. För att klara dagens behov och för att möta framtida utmaningar krävs, förutom investeringar, ett samordnat planerings- och beslutssystem samt verktyg för utvärdering och uppföljning. Man behöver en planering som bygger på systemtänkande och helhetssyn där sociala, samhällsekonomiska och ekologiska överväganden sätts i fokus.

Mongoliet förutspås en hög ekonomisk tillväxt, kopplad till en växande gruvnäring med stora internationella intressen. Utvecklingen ställer höga krav på infrastrukturen med fokus på transporter och andra investeringar kopplad till gruvnäringens behov. Dessa krav kan komma i konflikt med andra satsningar och investeringar som bl.a. är kopplade till de problem och

utmaningar som redovisas ovan. För att motverka detta krävs ett samlat och samordnat system för utbyggnaden av den nationella infrastrukturen, där hänsyn tas till såväl samhällets och medborgarnas som gruvnäringens behov.

I rapporten 'Ulaanbaatar City - Partners Forum' (2010-05-28) redovisas fem visioner och ett antal planer och projekt för Ulan Bator (UB). De fem visionerna är:

1. UB ska bli en väl utvecklad huvudstad med internationell standard.
2. UB ska utveckla en policy för markanvändning och stadsutveckling som även omfattar utvecklingsområden, där målet är en god infrastruktur och bra bostäder åt alla medborgare.
3. UB ska bli hälsosam, trygg och säker.
4. UB ska ha en god administration.
5. UB ska bli ett attraktivt turistmål i Asien.

De program och projekt som redovisas i rapporten omfattar allt från skola, sjukvård, åldringsvård och sociala frågor till kommunalteknik, planering, infrastruktur och bebyggelse. Det Sverige skulle kunna bidra med är att hitta och utveckla tekniska lösningar och planeringsmodeller som bygger på systemtänkande och helhetssyn och som är anpassade till de förutsättningar som gäller lokalt. I ett sådant arbete kan Sverige bidra med expertis från nationell, regional och kommunal nivå när det gäller planering och beslutfattande, med konsultkunskap och insatser när det gäller genomförande samt med företag som levererar tekniska lösningar. Sveriges samlade kunskap och erfarenhet om hållbar stadsutveckling utgör en bra grund för ett vidare samarbete med Mongoliet.

Lämpliga samarbetsområden mellan Mongoliet och Sverige inom hållbar stadsutveckling skulle kunna vara att:

- tillsammans med beslutsfattare och experter på nationell och lokal nivå i Mongoliet, utveckla och etablera en planerings- och beslutsmodell för hållbar stadsutveckling i Mongoliet.
- anordna seminarier och workshops inom hållbar stadsutveckling, kommunalteknik, miljöövervakning m.m. Svenska företag inom planering och miljöteknik medverkar.

- låta svensk expertis medverka i informations- och utbildningsinsatser i arbetet för en hållbar utveckling.
- möjliggöra för svensk expertis att medverka i sammanställningen och utvärderingen av kunskap och beslutsunderlag i arbetet för en hållbar stadsutveckling i Ulan Bator.
- låta svensk expertis medverka i arbetet med att ta fram tekniska lösningar och planeringsmodeller för konkreta åtgärder inom Gerområden.
- genomföra studiebesök, utbildning och praktik i Sverige, anordnas för beslutsfattare och experter från Mongoliet.
- bistå Ulan Bator att etablera ett vänortssamarbete med en kommun/region i Sverige.

Positiv feedback från svenska företag

För att samla in reflektioner från de deltagande svenska företagen efter att seminarierna avslutats skickade ambassaden ut ett kortare utvärderingsformulär. De svenska företag som deltog i delegationen var mycket nöjda med arrangemangen. Att Sidas 20-åriga samarbete följdes av en affärsdelegation visade att Sverige var seriöst i sin relation till Mongoliet. Flera företag uppger att de som en följd av resan fått tillgång till viktiga ministeriekontakter i Mongoliet. Ett företag undersökte möjligheterna att arrangera en workshop i Ulan Bator och flera företag planerade att följa upp seminarierna med ytterligare resor till Ulan Bator. Önskemål framkom också från flera håll om att göra affärsresan till Mongoliet ett årligt återkommande evenemang.

Framtiden – Vad blir nästa steg

Det är viktigt att Sverige, även efter avslutat utvecklingssamarbete, fortsätter att stötta Mongoliet i dess utvecklingsprocess på olika sätt. Att Mongoliet idag är en demokrati, trots att det är inklämt mellan de auktoritära jättarna Kina och Ryssland, får betraktas som mer eller mindre mirakulöst. Utvecklingen, som påbörjades efter Sovjetunionens upplösning, bör naturligtvis uppmuntras och framhävas som ett utmärkt exempel för andra länder som genomgår en förändringsfas av liknande karaktär. Mongoliets utmaningar är dock stora. Framförallt handlar det om i vilken mån Mongoliet kan utveckla ett institutionellt ramverk för att hantera de enorma inkomster som gruvnäringen kommer ge statskassan. Exempelen på länder där råvarutullgångar utvecklats

till en förbannelse snarare än en välsignelse är många. Mongoliet kommer att behöva stöd för att undvika att drabbas av ”resource curse” och ”Dutch disease”. Svenska erfarenheter och svenskt kunnande skulle kunna spela en positiv roll för att undvika detta. Olika former av bilaterala utbyten bör därför uppmuntras.

För svenska företag är det viktigt att man ”är med på tåget”. Den ekonomiska utvecklingen kommer att ge utländska investerare otaliga möjligheter. De som etablerar sig tidigt kommer att ha en konkurrensfördel. En representant för ett svenskt företag i Mongoliet uttryckte sig förvånat över att inte fler svenska företag etablerat sig i landet redan för några år sedan. Representanter för mineralministeriet uttryckte sig i stil med ”It is not too late yet, but...”. Samtidigt är det viktigt att företag som engagerar sig skaffar tillräckliga kunskaper om den mongoliska marknaden, inklusive risker och fallgropar.

Urfasningen av Sidas bistånd till Mongoliet sker i rätt tid. Svenska företag bör kunna dra nytta av det kontaktnät som byggts upp genom utvecklingssamarbetet. Det bör dock understrykas att ett sådant kontaktnät är en färskvara. Sverige bör agera i tid för att kunna dra på kontakterna och den goodwill som skapades under seminarierna i november.

Ambassaden och Exportrådet bör också utveckla förslag till uppföljning av seminarierna. Ett affärsseminarium för företag i Stockholm, en affärs- och studieresa för mongoliska företag till Sverige eller en årlig svensk företagsdelegation i samband med en ”Sverigedag” i Mongoliet, skulle alla kunna vara tänkbara uppföljningsätt.